

Una multinacional de la resistència

Substància i espectacle. Els assistents al cinquè Congrés de Mitjans de Comunicació van poder gaudir de les millors experiències en televisió de qualitat d'Europa, i alhora escoltar les principals estrelles televisives.

Va ser un d'aquells moments de lucidesa. Jordi Balló, col·laborador d'aquesta casa i coorganitzador del congrés, palesà en veu alta l'existència de "gent dispersa per tot Europa que pensa d'una mateixa manera i fa les mateixes coses. És com una multinacional de la resistència...". La frase venia a

JOSEP FRESQUET

Joan Manuel Tresserras. Ha estat un dels organitzadors d'aquest congrés.

tomb després de la intervenció del francès Serge Gordey, un home que -tot i venir en substitució del seu col·lega Patrice Barrat- va demostrar que no era un segon plat sinó un primera espasa. Resulta que ell, Barrat i altres professionals francesos de la TV van decidir fa uns anys independitzar-se de les grans cadenes i muntar una productora pròpia i independent -Internews de nom- amb un únic objectiu: fer el que ells volien fer, coses diferents i alhora competitives. L'any 93 van agafar les maletes i se'n van anar a un Sarajevo castigat per la guer-

ra. Triaren un carrer, un carrer qualsevol de la ciutat assetjada, i es proposaren explicar a tot Europa la vida dels homes i dones que l'habitaven. Contar les petites i les grans coses que els passaven, sense més.

D'aquí en va sortir *El carrer de Sarajevo*, un programa diari de dos minuts -dos llargs minuts-

**Serge Gordey:
"Una realitat local, si la tractem seriosament, es pot convertir en un programa de TV i ser vist al món sencer."**

que s'enregistrava cada matí a la capital bosniana, s'editava durant la tarda i era emès cada vespre, després del telenotícies del vespre, per set televisions públiques europees que s'hi van interessar. Cap no era de *les nostres*, per cert. Milions de ciutadans de tot el continent van seguir cada dia i durant mesos les alegries i les penes d'uns personatges reals, de carn i ossos, amb qui es van poder identificar com si fossin de la família. La mort violenta d'alguns dels protagonistes durant el període en què el programa es va

emetre va reforçar encara més la vinculació emotiva dels telespectadors.

Serge Gordey va voler precisar que el programa s'havia fet comptant amb la col·laboració de professionals bosnians "sense els quals la feina hauria estat impossible", i denuncià l'actitud de moltes de les televisions compradores que, quan la guerra va entrar en un parèntesi d'uns mesos de calma, "ens van dir que talléssim el programa fins que tornés a començar el dramatisme". El francès està convençut, a més, que ningú no s'hauria interessat pel programa si la seva durada no hagués estat tan curta: "dos minuts no distorsionen una graella de programació. Era l'única forma de fer passar la nostra idea". De Televisió Espanyola va explicar que no es va interessar pel programa fins el dia de la tristament famosa bomba al mercat central de la ciutat. I és que aquell dia van morir alguns protagonistes habituals d'*El carrer de Sarajevo*... L'interès de TVE, però, va ser fugaç i no arribà a comprar el programa.

Acabada l'experiència de Sarajevo, Barrat, Gordey i companyia van oferir a la BBC fer el mateix, però a Belfast. Per motius desconeguts oficialment però fàcilment deduïbles, la televisió pública britànica els digué que no. Channel Four, un dels competidors privats de la BBC, no perdé l'oportunitat. I ells, les maletes i cap a Belfast. La segona immersió en les petites vides d'una ciutat

JOSEP FRESQUET

en guerra els obrí les portes d'una darrera experiència trencadora: l'emissió en directe, el març del 95, d'una conversa a través de videotelèfon entre una noia de Belfast i una de Sarajevo. Uns minuts de televisió impagables per descobrir que, malgrat tot, Europa existeix i és de les persones.

Serge encara va tenir temps —enmig del silenci impressionat dels congressistes— d'explicar la darrera aventura de la factoria Internews. Retransmetre en directe les sessions del Judici Internacional als Criminials de Guerra de Bòsnia, celebrat a La Haia. Ells van ser els únics que ho van fer perquè, cinquanta anys després de Nuremberg, les televisions europees havien decidit que allò no interessava. La feina dels francitraductors d'Internews va fer possible, per exemple, que a totes les viles i ciutats de Bòsnia on hi ha sistema de TV per cable es pogués seguir el judici contra els criminals serbo-bosnians. Autèntic servei públic.

La conclusió del francès: "s'imposa la resistència". I també: "una realitat local, si la tractem seriosament, es pot convertir en

**Dominique
Wolton va
subratllar la
necessitat de crear
un espai mental
europeu comú
com a premisa de
la unió política.**

un programa de TV i ser vist al món sencer".

Precisament el dia abans el professor Dominique Wolton, director del Centre National de la Recherche Scientifique (París) havia traçat una conferència inaugural al voltant del mateix debat: localisme/globalisme, i especialment sobre el paper d'un mitjà com la televisió en la construcció de la unitat europea.

Wolton, tan europeïsta com profundament crític amb el disseny d'unitat del Tractat de Maastricht, creu que la unió política no es pot

produir —no s'ha de produir— sense la construcció prèvia d'un espai mental europeu comú per a tots els ciutadans d'aquesta hipotètica futura unió. Wolton, però, no creu que la construcció d'aquesta consciència europea s'hagi de fer passant per sobre de les cultures nacionals existents, sinó al contrari: només des del mutu coneixement de les diferències s'hi podrà arribar. "Ahir la identitat era un obstacle per a la construcció d'Europa, avui n'és una condició. Durant quaranta anys s'ha desconfiat de les identitats locals i als europeus se'ns ha demanat que ens projectéssim sobre un espai que no existeix. No es pot construir res amb algú a qui no coneixes. Un ciutadà francès no sap res de la cultura danesa, dels seus símbols, dates històriques, literatura... i un danès no sap res d'un italià, que a la vegada no coneix els referents d'un alemany. Cal començar per aquí".

Segons el professor francès, avui dia no hi ha instruments adequats per a aquesta tasca. "Euronews [la cadena de notícies d'abast europeu] està en crisi permanent, i els programes institucio-

D'esquerra a dreta, Antoni Laguna, Fina Brunet i Josep Ramon Lluch. Les estrelles de la televisió van debatre al voltant de les qüestions que formulava el professor Laguna.

JOSEP FRESQUET

JOSEP FRESQUET

La majoria dels ponents van associar el concepte de qualitat televisiva al de programa cultural, definit en un sentit ampli.

Dalt, a l'esquerra, Jordi Balló, coorganitzador del congrés, que va palesar l'existència a tot Europa de gent que resisteix les tendències de les grans cadenes de televisió. A la seva dreta, Fèlix Riera, productor de televisió i professor a la Universitat Pompeu Fabra. Baix, l'escriptora Imma Tubella.

nals es basen en les coproduccions i el desenvolupament tecnològic". Wolton demanà que es reforci Euronews i tots els mitjans que treballen en aquesta direcció, que alhora es preservin els espais de comunicació nacionals, i que es faci un esforç per crear una "utopia política europea", acompanyada d'un marc de referència simbòlic que pugui generar l'adhesió dels ciutadans.

Entre Wolton i Internews, el primer fil argumental del cinquè Congrés de Mitjans ja va estar traçat. El segon gran eix de la setmana fou el debat sobre la qualitat en la producció televisiva, i especialment la presumpta incompatibilitat entre la qualitat televi-

siva i la dinàmica de negoci de les grans cadenes. D'una forma o altra, la majoria de ponents van associar el concepte de qualitat televisiva al de programa cultural. Això sí, definint un concepte molt ampli del que és la cultura en una graella de programació televisiva: l'esport és cultura, els documentals són cultura, molts dels nous formats televisius poden vehicular conceptes culturals...

Fèlix Riera, productor de televisió i professor a la Universitat Pompeu Fabra, proclamà la seva convicció que "la cultura pot ser un gran espectacle televisiu", donat que és en aquest mitjà "on es pot construir millor un debat sobre la cultura". Present en la ma-

teixa taula, Enrique Nicanor desplegarà la seva àmplia experiència en l'audiovisual, ja sigui com a ex-director de la segona cadena de TVE com en el seu paper actual de vice-president de l'Input, organisme d'experts europeus en matèria audiovisual. Nicanor féu una defensa de la producció europea —"si em permeteu la comparació, en cinema i televisió els Estats Units són com la Roma imperial i nosaltres, Europa, les províncies"— i cridà a no conformar-se amb el paper de botiguers de l'audiovisual: "comprem a fora el gènere i el venem al nostre client, però no produïm gènere propi per a exportar fora".

No va faltar tampoc l'anàlisi acadèmica dels continguts televisius i les audiències. Dues professors de la Facultat de Ciències de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona, Empar Huertas i Núria Garcia, van exposar els resultats dels seus estudis per constatar, d'una banda, que la programació de les televisions públiques i les privades tendeix a assemblar-se cada cop més, i de l'altra, que no es pot parlar d'audiència sense haver-ne fet un estudi qualitatiu, no solament quantitatiu.

La qüestió principal, la substància, estava ja subministrada, i els organitzadors van tenir l'encert d'introduir l'espectacle també dins del congrés, en forma de dues taules rodones. La primera, dijous a la tarda, d'estrelles de la televisió. Àngel Casas, Àngels Barceló, Fina Brunet i Josep Ramon Lluch no van fer exposició prèvia, pròpia i personal. *Tertulie-jaren*, a vegades caòticament, al voltant de les certeres preguntes del professor Antoni Laguna. La segona taula, la dels polítics, fou més formal. Àngel Colom, Rafael Ribó, Joaquim Ferrer i Manuel Milián Mestre, moderats per Jordi Garcia-Candau, digueren molt sobre la televisió com a servei públic i independent del poder polític. Els assistents, desconfiats de mena, marxaren amb un interrogant sobre la seva sinceritat.

Eduard Voltas